

چکیده:

پژوهش حاضر به بررسی تحلیل استنادی مآخذ پایان نامه‌های فارغ التحصیلان رشته زبان و ادبیات عرب دانشکده ادبیات دانشگاه تهران، در سال‌های ۱۳۷۰ - ۱۳۷۷ می‌پردازد. بعد از بررسی ۵۵ پایان نامه، تعداد ۲۴۴۹ استناد استخراج شد. استنادها بر اساس نوع منبع، نویسنده، محل نشر، تاریخ نشر و زبان استناد دسته‌بندی شدند و داده‌های فوق در جدول‌هایی که تدوین شده بود قرار گرفتند تا پاسخگوی سئوالات پژوهش باشند. روش پژوهش از نوع توصیفی است و در تجزیه و تحلیل داده‌ها از آزمون‌های آماری چون ضریب همبستگی پیرسون و همچنین آزمون PST، با استفاده از نرم افزار SPSS استفاده گردید. در راستای پاسخ به سئوالات پژوهش این نتایج به دست آمد: کتاب با اکثریت قاطع ۹۸٪ بالاترین رقم استناد را در میان انواع منابع به خود اختصاص داده است. در بررسی زبان استنادها، زبان عربی با ۲۱۱۱ استناد، حائز رتبه اول شد و بعد از آن به ترتیب زبان فارسی با ۳۲۶ استناد، زبان انگلیسی با ۱۰ استناد و زبان فرانسه با ۲ استناد قرار دارند. همچنین جهت محاسبه همبستگی بین زمان نشر کتاب‌های تألیفی و تعداد دفعات استناد به آنها با استفاده از فرمول ضریب همبستگی پیرسون، ضریب همبستگی $R=0/73$ به دست آمد که نشانه همبستگی مثبت بین زمان نشر و تعداد دفعات استناد می‌باشد. همچنین نیم عمر استناد به کتاب از سال ۱۹۲۵ تا ۱۹۹۵ در کشور لبنان ۸۲٪، در ایران ۹۷٪ و در مصر ۸۵٪ می‌باشد. توزیع فراوانی نشریات به تفکیک زبان نشان می‌دهد که به ۷ عنوان مجله فارسی مجموعاً ۱۱ بار استناد شده است و از ۱۸ عنوان مجله عربی مجموعاً ۲۶ بار به آن مجلات استناد شده است. محاسبه نیم عمر کتاب‌های استناد شده نشان می‌دهد که: ۲۵٪ از زمان تألیف کتاب‌ها دامنه‌ای را بین سال‌های ۱۸۵۰ تا ۱۸۹۰ را می‌پوشانند که در طی این سال‌ها ۵۵ عنوان کتاب تألیفی مورد استناد قرار گرفته‌اند و در ۵۰٪ از زمان تألیف کتاب‌ها یعنی سال‌های بین ۱۸۵۰ تا ۱۹۲۵ از ۳۸۰ عنوان کتاب تألیفی مورد استناد و ۱۲۹۲ عنوان کتاب طی ۱/۴ زمان بعد، بین ۱۹۲۵ تا ۱۹۹۵ مورد استناد واقع شده‌اند. امید است یافته‌های این پژوهش در امر سازماندهی مجموعه کتابخانه‌ها و به کارگیری موثر بودجه کتابخانه دانشکده ادبیات دانشگاه تهران مفید واقع گردد.